

**SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİ'NİN
DOĞU VE GÜNEYDOĞU
SORUNUNA BAKIŞI VE
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ RAPORU**

1989

**CUMHURİYET HALK PARTİSİ
RAPORLARI**

SOSYAL DEMOKRAT HALKÇI PARTİNİN DOĞU VE GÜNEYDOĞU SORUNUNA BAKIŞI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ RAPORU (1989)

***** (O dönemde SHP Genel Sekreteri olan Deniz BAYKAL'IN başkanlığında oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmış olan Raporun, DEMOKRATİKLEŞME ile ilgili bölümleri aşağıda aynen verilmiştir)**

***** (Dönemin ekonomik ve sosyal göstergelerinin güncellenme ihtiyacı olduğu için raporun bu kısımları olmaksızın aşağıda sunulmuştur.)**

ÖNSÖZ

Türkiye'nin temel sorunu; Anayasal ve yasal engellerin kaldırılarak demokrasinin, yurt düzeyinde kurumlaştırılması, sanayileşerek hızlı kalkınmanın gerçekleştirilmesi; sosyal adaletsizliğin ortadan kaldırılarak ulusal gelirin kişiler ve bölgeler arasında hakça dağılımının sağlanmasıdır.

Demokrasi de ekonomik ve toplumsal gelişmede SHP'nin temel hedefleridir. Hiçbir aşamada birinin diğerinin önüne konulması, birine ötekine göre öncelik verilmesi düşünülemez.

Ülkenin sorunları içinde doğu ve güneydoğu sorunları öncelikli bir yer tutmaktadır. İnsan hakları ihlalleri, terör ve şiddet olayları, ekonomik gerilik, yoksulluk, yoğun işsizlik, güvensizlik ve kimlik bunalımı bu sorunların başlıcalarını oluşturmaktadır.

SHP Merkez Yürütme Kurulu, ülke barışını ve demokrasiyi çok yakından ilgilendiren bu sorunları tüm boyutları ile ele alıp değerlendirmeyi, kapsamlı ve somut çözüm önerilerini kamuoyuna sunmayı, yakın geleceğin iktidarı oran bir partinin vazgeçilmez görevi saymaktadır.

Topluma ve yöre halkına güven vermenin, insanları karamsarlık ve çözümsüzlük duygusundan, yanlış arayışlardan kurtarmanın en temel yöntemi, sorunları açıklıkla ortaya koymak, tartışmak ve yurttaşlarımızın güvendiyeceği çözüm önerilerini ortaya koyabilmektir. Merkez Yürütme Kurulumuz, Parti yetkilileri tarafından değişik zamanlarda ve aşamalarda ortaya konulan, açıklanan görüşlerin ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal yönleri ile değerlendirilmesini ve Parti Meclisi'nin onayı alınarak konunun bütünlük içinde ve bir uygulama programı halinde topluma sunulmasını yararlı ve gerekli görmüştür.

Bu raporda, yörenin bir bölümünde yoğun olarak yaşanan sıkıntılar, güncel sorunlar, ekonomik ve toplumsal durum, sosyolojik gerçekler, temel siyasal tercihler ve tespitlere ilişkin belirlemeler ile çözüm önerileri ortaya konulmaktadır.

BÖLÜM III- TEMEL TESPİTLER İLKELER VE SİYASAL TERCİHLER

A. TEMEL TESPİTLER VE İLKELER

47. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı bölümlerinde yaşayan yurttaşların ağırlıklı bir bölümü etnik açıdan Kürt kökenlidir. Özellikle ekonomik ve son yıllarda siyasal nedenlerle de yöreden batı, Orta ve Güney Anadolu bölgelerine yoğun göç olayı yaşanmaktadır.

Göç edilen bölgelerde yerleşen Kürt kökenli yurttaşlar farklı etnik yapılarından dolayı ekonomik, toplumsal ve siyasal yaşamda hiçbir farklı uygulama ile karşılaşmamakta, buldukları yerlerde ekonomik ve toplumsal bütünleşmeye katılmaktadırlar. Buna karşılık ülkenin belli bir coğrafyasında önemli sorunlar yaşanmaktadır.

Bu sorunlar, ayrılıkçı etnik grupların silahlı mücadelesi yanında; iktidarın yanlış tespitlerinden, politikalarından ve uygulamalarından da kaynaklanmaktadır. Sorunların giderek büyüdüğünü saptayan SHP Merkez Yürütme Kurulu, çözüm önerilerini ortaya koymadan önce sorunların çözümünde temel alınacak tespitleri, ilkeleri ve siyasal tercihleri belirlemeyi gerekli görmüştür.

48. Cumhuriyeti kuranlar laikliği ve etnik çoğulculuğu temel ilke olarak benimsemişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti bir din, mezhep, ırk ve kafatası Cumhuriyeti değildir. Türkiye, etnik köken açısından çoğulcu bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla Cumhuriyetimizin temel özelliği onun bir siyasal bilinç Cumhuriyeti olmasıdır. Cumhuriyet, Kurtuluş Savaşı sürecinde bu anlayışla Anadolu'da yaşayan ve değişik etnik kökenden gelen herkesin ortak katkısı ve eşit ağırlığı ile kurulmuştur. Bu zengin mozaik'in unsurlarından birini ya da birkaçını yok sayan anlayış ve politikalar gerçeklere uymaz ve kabul edilemez.

49. Türkiye etnik köken açısından çoğulcu bir yapıya sahiptir. Birbirinden farklı etnik grupların, mezhep anlayışlarının, dil farklılıklarının varlığı inkâr edilmeyecek bir sosyolojik gerçektir. Bunun içindir ki, Cumhuriyet özünde bir siyasal bilinç Cumhuriyeti olarak kurulmuştur.

50. Bu gerçeğin inkârına dayalı, tek bir ırkı ön plana çıkaran, çareyi ırksal anlayışta bulan, herhangi bir etnik karakterden ve mezhep anlayışından mucize bekleyen tahlil ideoloji ve politikalar çağdaş olmayacakları gibi çözüm de getiremezler.

51. Türkiye'nin kültür zenginliğini, toplumdaki çeşitliliği farklı ana dillerin varlığını ülke bütünlüğünün önünde bir siyasal engel olarak görmek ve buna göre politika oluşturmak yanlıştır. Yanlış olmanın yanında Cumhuriyetin kuruluş sürecindeki tarihi gerçeklere, Cumhuriyeti kuran siyasal kadroların sosyolojik tespitlerine ve değerlendirmelerine de aykırıdır. Bu nedendir ki özellikle 1980 askeri rejiminden sonra Cumhuriyetin temel tespitlerine ve ilkelerine ters düşen politikalar ve uygulamalar sorunların ağırlaşmasına yol açmıştır.

52. Bölgede yaşanan sorunlara demokrasi içinde çözüm arama yerine olağanüstü kurallar sürekli arttırılmış, konunun sosyolojik, kültürel, toplumsal ve ekonomik boyutları ihmal edilmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi ana dil yasağı, oniki yıldır süren sıkıyönetim ve olağanüstü yönetimler, insan hakları sorunları ve işsizlik derin toplumsal bunalımlara yol açmıştır.

53. Bölgede önemli güvenlik sorunu bulunmaktadır. Ayrılıkçı terör örgütlerinin yol açtığı iç silahlı çatışma zaman zaman önemli boyutlara ulaşmaktadır. Bu durum yöre halkının huzur ve güvenliğini ön plana çıkarmaktadır. Silahlı eyleme karşı hukuk devleti ilkelerine uygun olarak en etkin önlemlerin alınması gerekmektedir. Ancak bu yönde önlemler alınırken halkın desteğini sağlayacak politikalar ve uygulamalar üzerinde önemle durulması, başarı için kaçınılmazdır.

54. Demokrasinin doğal gereksinimi olan düzenlemeleri bir lütuf, bir özveri, bir zamanlama şeklinde görme anlayışı yanlıştır. Belirli kesimlerde hala geçerli olan bu anlayışın aşılması gerektiğine inanıyoruz. Ana dil yasağı ile ilgili düzenlemeyi "taviz", "zamanlama", "teslimiyet" mantıkları ile kaldırmayı reddeden düşünceye kesinlikle karşı olduğumuzu belirtmek zorundayız.

55. Doğu ve Güneydoğu olayları ile ilgili yaşanan iki temel yanlışın giderilmesi için toplumun her kesiminde önemli görevler düşmektedir.

Bunlardan Birincisi: Demokrasinin, insan haklarına saygının, hukuk devleti ilkelerine uymanın ayak bağı değil, sorunların çözümünde en sağlam dayanak olduğudur. Demokrasi içinde hak arama kanallarının soruna kadar açılması halk desteği için önemli bir etkidir. Sanığın yakalanması uğruna suçsuz insanların baskı görmesi hiçbir şekilde kabul edilemez.

İkinci önemli Yanlış: Yanlış politikaların ve şiddete dayalı uygulamaların yol açtığı haksızlıklara, söven ve baskıcı yaklaşımlara tepki olarak gelişen umutsuzluk ortamıdır. Bu umutsuzluk, ülke bütünlüğü içinde sorunların çözümüne olan inançsızlıktır. Bu umutsuzluğa ve inançsızlığa dayalı politikaların bazı siyaset

çevrelerinde ortaya çıkması ve bunu silahlı eyleme dönüştürme girişimleri önemli bir yanılgıdır. Bu politika ve girişimlerin yöreye, yöre halkına ve ülkeye yarar getirmeyeceği açıktır.

B. TEMEL SİYASAL TERCİHLER

56. SHP olarak temel siyasal tercihimizin başında ulusal bütünlük gelmektedir. Bütün sorunların ulusal bütünlüğü koruyarak ve üniter devlet yapısı içinde çözülebileceğine inanıyoruz. Ulusal sınırlar içinde yaşanan insanların farklı etnik kökenden gelmeleri, farklı kültürel, mezhepsel, dinsel özellikleri taşımaları bir arada yaşamaya engel değildir. Yüzyıllarca da olmamıştır. Bu farklılıkları kabul etmemek - görmezlikten gelmek, hazmetmemek yalnızca gerçeklere aykırı olmakla kalmaz, aynı zamanda ulus olarak, ülke olarak çağdaş bütünlük içinde çağdaşlaşmaya ulaşmayı da engeller.

57. Sosyal demokrat Halkçı Parti olarak, ulusal bütünlüğü demokrasinin, kalkınmanın, yurtiçi barışın ve bölge barışının temel unsuru olarak görüyoruz. Ulusal sınırlar içinde yaşayan insanlarımızın dil, din, mezhep ve etnik farklılıklar taşıması ulusal bütünlüğe engel değildir. Bu farklılıkları kaldırma girişimleri bir devlet politikası olamaz. Bu farklılıkları ortadan kaldıracak zora dayalı, baskıya dayalı; bir etnik yapının, bir mezhebin, bir dinsel inancın çıkarına dayalı politikaları, uygulamaya koyma girişimleri ülke bütünlüğüne yönelik derin bunalımların ortaya çıkmasına yol açar.

58. Toplumdaki farklılıkların herhangi birisi üzerine devlet politikası oturtulamaz, yüzyıllardır insanlarımız bu ilkel yaklaşımları reddetmişler ve barış içinde bir arada yaşamışlardır. Cumhuriyetimizin kurucuları da çağda Cumhuriyeti bu farklılıklar üzerine inşa etmişlerdir. Bu amaçla:

- Laikliği; değişik mezhep ve din farklılıklarının korunmasını, bir arada ve barış içinde yaşamının güvencesi olarak görmüşlerdir.
- Yurttaşlığı da; hiç kimsenin etnik kökenine, diline, kültürüne bakmadan, onları birey olarak ayırmadan bir arada görmenin siyasal yorum - toplumsal yorumu olarak değerlendirmişlerdir.

Cumhuriyetin kurucuları, farklılıklarımızla birlikte yaşamının güvencesi, temel ön koşulu olarak Cumhuriyetimizin temel ilkesini, devletin bir etnik yapı devleti olmadığını bir din devleti olmadığını açık bir şekilde ortaya koyarak yerine getirmişlerdir. Etnik ve mezhepsel farklılıklar ayrışma neden olarak değil, kaynaşma ögesi olarak değerlendirilmiştir.

59. Bu topraklar üzerinde yaşayan hiçbir emik grubun diğerine düşmanlığının, suçlamasının olmaması ülke birliği için önemli bir etkidir. Karşı karşıya bulunduğumuz sorunlar Anadolu insanının ırkçılığından değil, yanlış politikalarda ve uygulamalardan kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle bu konudaki politikamızın bir kez daha ortaya konulmasında yarar görülmüştür. Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin politikasında devlet;

- Toplumdaki etnik farklılaşma ile
- Mezhep farkları ile ilgilenmez. Öyle bir farklılaşmada taraf tutmaz.
- Bütün yurttaşları Cumhuriyetin eşit haklı üyesi olarak görür.
- Devlet; toplumun çağdaş değerler sistemine ulaşması için genel siyasal düzenlemeleri yapar.

Çağdaş, katılımcı, demokratik geçerli ve işleyecek bütünleşmenin gereği budur. Bunun dışındaki politikalar zorlamadır, yapaydır.

60. Ulusal bütünlüğümüzü içinde dar, sığ, geçmişin olumsuz değerlerine sahip anlayışları terk ederek, etnik ayrımcılık amacına dönük düzenlemelere, ideolojilere karşı durarak, ortak insanlığa giden yolu toplum olarak bulmalıyız.

61. Sosyal Demokrat Halkçı Parti olarak ülke sorunlarının da, bölge sorunlarının da bilincindeyiz. Bütün bu sorunları halka güven vererek ve halka güvenerek ülke bütünlüğü içinde çözeceğimize, toplumsal iç barışın, bölge barışının, ekonomik ve sosyal kalkınmanın tüm ülke düzeyinde hızla gerçekleşeceğine inanıyoruz.

62. Temel Siyasal Tercihlerimizden biride demokrasidir. Sorunlar ve sıkıntılar demokrasi kuralları tam işletilerek çözülebilecektir. Çağdaş Avrupa Toplumunun bir parçası olarak sorunlarımızın demokrasi içinde aşılabileceğine inanıyoruz. Çağımız, bütün sorunların demokrasi içinde çözüldüğü, geçmişten gelen her türlü farklılığın hoşgörüle karşılandığı, bir çağdır. SHP'nin temel tercihi de bu yönde olacaktır.

63. Doğu ve Güneydoğu Anadolu sorunu da, Kürt sorunu da Türkiye'nin demokratikleşme ve demokratik haklar sorunu ile iç içedir. Nitekim sorunların yoğunlaşarak arttığı dönem, demokrasinin askıya alındığı dönemdir. Bunun bir rastlantı olmadığı açıktır. Dünyada demokrasi yönünde önemli açılımların olduğu bir aşamada Cumhuriyeti kuran ve demokrasiyi getiren bir partinin tarihten gelen işlevini çağdaş yorumlarla yürütmeyi üstlenen SHP geçmişte olduğu gibi gelecekte de tüm sorunların demokrasi içinde aşılacağına inanmaktadır.

64. Diğer önemli bir siyasal tercih de "yurttaşlık" kavramının ön plana çıkarılmasıdır. "Yurttaş" çağrımızın bir kavramı olarak, bütünleştirici, birleştirici ortak bir özelliği vurgulamaktadır. Yurttaş kavramı, Cumhuriyetin bireylerinin bir arada yaşamasını anlamlı kılan ona içerik ve zenginlik katan siyasal bir kimlik kavramıdır. "Yurttaş" kavramı, "vatan" olarak adlandırılan siyasal sınırlar içindeki toprakları eşit statüde, eşit ağırlıkta sahiplenmeyi, uğruna mücadele verilen ortak ideallerin paylaşılması kavramıdır.

65. Sosyal devlet yapısını gerçekleştirirken amacımız, insan unsurunu sürekli önde tutan, yurttaşların etnik köken ve mezhep başkalığından ötürü horlanmadığı bir toplum düzenine ulaşmaktır. Bu düzende yurttaşlar arası ilişkilerde çağdaş değerler dışındaki değerler kavramlar geçerli olamaz. Bir etnik köken, dil ya da mezhep değişikliği hiçbir yurttaş için avantaj veya dezavantaj olamaz. Genel demokratik yapılanma içinde yurttaşların etnik kimliklerini ortaya koyma gereğini duymayacağı, değişim ihtiyacının, herhangi birinin diğerine benzetilmesi olarak algılanmayacağı bir ortak amaç edinilmelidir. Yurttaşlar olarak kendimizi aşarak, ortak kültürü geliştirmeye yönelmeliyiz.

66. Dünyada milliyetçi dalgaların yeniden ortaya çıktığı bu dönemde zora dayalı her türlü biçimlenmeyi reddederek çağdaş, güzele, refaha bütünlük içinde toplumca ulaşmak amacındayız.

BÖLÜM IV-ÖNERİLER

B. SİYASAL YAKLAŞIMLAR:

Önemli sorunların bulunduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu toplumsal bölgesinde ekonomik ve toplumsal gelişmenin önemi yadsınamaz. Ekonomik gelişme güven ortamının oluşmasında önemli bir güçtür. Ancak ekonomik ve toplumsal gelişmenin sürekliliği, içinde bulunulan siyasal ortamla yakından ilgilidir.

Sosyolojik olarak değişik etnik kökenden gelen yurttaşlarımız arasında ciddi hiçbir uyuşmazlık, anlaşmazlık bulunmamaktadır. Bölge dışına çıkanların yaşayışları, davranışları insanların konuya ırkçı açıdan bakmadığını göstermektedir. Ancak ülkenin bu yöresinde uyumun, rahatlığın, hoşgörünün olmadığı da açıktır. Bu bölgenin özelliği nedir, neden bölgede bir sancı ve sıkıntı vardır. Yaşanılan sıkıntının etnik köken farklılığından kaynaklandığı söylenemez. O halde bu sancı nereden kaynaklanıyor?

- Daha önce de belirtildiği gibi bölgede Türkiye ortalamasının çok üstünde bir ekonomik ve toplumsal çarpıklık bulunmaktadır. Eskiden beri var olan bu çarpıklık son yıllarda giderek artmıştır.
- Yeni unsur olarak bölgede silahlı mücadele vardır. Silahlı mücadele ilerde de olabilir, bununla en etkin mücadele kendi yöntemi içinde elbette yapılacaktır. Ancak terör örgütünün silahlı mücadelesi ileri sürülerek halka yapılan baskı haklı gösterilemez. Bu, silahlı terör örgütlerinin tuzağına düşmektir. Terör tuzağının amacı, baskıdan bıkan insanların Devlete, Cumhuriyete yabancılaşmasını sağlamaktır. Bu, silahlı terör eyleminden çok daha vahimdir. Silahlı eylemle birlikte yabancılaşma sürecinin başlaması, en büyük tehlikedir. Bu süreç bir ölçüde başlamıştır.

Silahlı eylem tek başına önemli bir tehdit değildir ve etkinliği sınırlıdır. Önemli olan silahlı eyleme karşı, "en kısa zamanda sıfırlayacağız", "kökünü kazıyacağız", "bu Devlete meydan okumadır imha edeceğim" iddialarının halka yönelik olarak zorunlu kıldığı olumsuz ve hatalı uygulamalardır. Bu uygulamalarla eğer bir kısım yurttaş eylemlere sempati duymaya başlıyorsa, silahlı eylem amacına ulaşmış, devlet de tuzağa düşmüş demektir. Oysa Devlet, "terör tuzağına" düşmemenin yollarını bulmalıdır.

Teröre karşı olgun, soğukkanlı, kendine güvenen, halka güvenen, hiçbir zaman temel ilkelerden, temel ölçülerden sapmayan anlayışı ve politikayı Devlete egemen kılmak gerekir. Kısaca olaylara demokratik kuralların zorunlu kıldığı politikalarla yaklaşmak esas olmalıdır.

Terör eylemlerini etkisiz kılmada en büyük güvence, bölgede yaşayan halkın tutumudur. Halkın, etnik ayrıcalığa dayalı silahlı mücadelenin içinde yer almaması terörü önlemede en önemli dayanaktır. Bu nedenle halka sahip çıkma zorundayız. Biz SHP olarak olayların ve sorunların halkla ve halkın desteğiyle aşılabileceğine inanıyoruz.

C. DEMOKRATİKLEŞME PAKETİ

Bölgede yaşanan sıkıntıları, sorunları çözüme kavuşturmak amacıyla ekonomik ve sosyal önlemlere koşut olarak "Demokratikleşme Politikaları Demeti" saptanmıştır.

Söz konusu demokratik düzenlemenin başlıca nedeni insan unsuruna verilen önem, başlıca amacı da halkımıza kaybetmeğe başladığı güveni, sevgiyi yeniden kazandırmaktır.

Demokratikleşme düzenlemesi içerisinde yer alacak başlıca önlemler şunlardır:

- Anayasadan başlayarak, bütün ilgili yasal düzenlemeler demokratik hukuk ülkelerine uygun hale getirilecektir.

- Bölgede yaşayan yurttaşların haklı ve yaygın şikâyetine yol açan sorgulama, yargılama ve ilgili diğer yöntemler yeni bir anlayışla ele alınarak, bu konuda Türkiye ölçüsünde yeni bir reform paketi hazırlanacaktır.

Bu çerçevede, ülke düzeyinde sorun olmaya devam eden, Gözaltı süresi, Gözaltı ile birlikte avukat bulundurma, avukat gözetiminde sorgulama, Sanığın avukatı yanında alınmayan itiraflarının kabul olarak kabul edilmemesi, Ceza, tutukevi ve sorgulama koşullarının iyileştirilmesi ile ilgili düzenlemeler, söz konusu pakette demokratik bir anlayışla ele alınacaktır.

- Ülke bütünlüğünden ayrı bir yönetim anlayışına gerek duyulduğu izlenimini veren Bölge Valiliği uygulamasına son verilecektir. Ekonomik ve sosyal sorunlar özel bölgesel kalkınma planlaması içinde ele alınacak, güvenlik otoritesi demokratik bir anlayışla düzenlenecektir.

- Olağanüstü Hal Kanunundaki temel hak ve özgürlükleri kısıtlayan, demokrasiye uluslararası anlaşmalara ve evrensel hukuk ilkelerine aykırı olan bütün düzenlemeler kaldırılarak, idarenin yargıya müdahalesi, sansür, sürgün, zorla yerleşim yerlerinin boşaltılması ve yurttaşları rahatsız eden, demokratik yaşam ile bağdaşmayan uygulamalara son verilecektir.

- Yurttaşları, istekleri dışında bilgi vermeye zorlayan her türlü mekanizmalara, çeşitli gerekçelerle ortaya çıkan toplu sorgulama uygulamalarına son verilecektir. İşkence ve kötü muamele konusunda hukuk mevzuatından uygulamaya kadar her alanda köklü, caydırıcı düzenlemeler en kısa süre içerisinde gerçekleştirilecektir. Görevin kötüye kullanılması olaylarında idare elemanlarının yargı görevi görmesine olanak tanıyan yasal düzenlemeler kaldırılacaktır.

6. Anadil yasağı ve özgürlüklere ilişkin düzenlemeler :

- Özgürlük anlayışımız, devletin yurttaşlarına toplumsal ve kişisel gelişmelere uygun her alanda girişim inisiyatifi hakkını varsayar.
- Bu çerçevede yurttaşlar kendi özel girişimleri ile, özgür iradeleri ile istedikleri alana yatırım yapma, istedikleri alanda etkinlik gösterme hakkına sahiptirler.

- Kürt kimliğini kabul ederek kendine Kürt kökenliyim diyen yurttaşlara, bu kişiliklerine hayatın her alanında istedikleri gibi ve özgürce belirtme hakkına sahip olmaları olanağı sağlanacaktır.

- Bu çerçevede anadil yasağı ile ilgili her türlü yasal düzenleme yürürlükten kaldırılacak, yurttaşların anadillerinde serbestçe konuşabilmeleri, yazabilmeleri, öğretebilmeleri, bu dillerde değişik kültür etkinliğinde bulunmaları güvence altına alınacaktır.

Anadil yasağının kalkması ile anadillerin yurttaşların yaşamında özgürce kullanılması ve bu dillere yayın yapılması olanağı sağlanmış olacaktır.

- Hiç kuşku yok ki, Türkçe Türkiye Cumhuriyeti'nin resmi dili olacak ve eğitim dili olarak kullanılacaktır. Ayrıca Türkçenin tüm yurttaşlara öğretilmesi için gerekli önlemler alınacak ve uygulanacaktır.

- Toplumdaki değişik kültür ve dillerin topluma, tarihe ve kültürlere saygı anlayışı içerisinde akademik bir çalışma olarak araştırılması Devlet eliyle düzenlenecek, bu amaçla araştırma birimleri, enstitüleri kurulacaktır.

7. Kültür ve İdeoloji :

- Değişik etnik kimliklerin varlığı, değişik kültür ve diller üzerindeki yasağın kaldırılması yanında, çağdaş bir toplum olarak, ortak insani değerle sistemine ulaşılması, değişik alt kültürlerden süreç içerisinde daha yukarı düzeyde ortak bir kültür, siyasal ve sosyal bilincin geliştirilmesi esastır. Bu yapılırken farklılıklarımızı teke indirgeme he-deflenmeyecektir.

- Dünya hızlı değişmekte, halk eşitliği ilkesine dayalı yeni bütünleşmeler çağımızda toplumları yeni hedefleri olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada önemle vurgulanması gereken başka bir husus da, değişik etki yapıların kimliğinin, kültürünün tespitiyle birlikte, o kimliği değişim rüzgârlarının, yeni sentezlerinin sıçramalarının ve bütünleşmelerinin dışında tutma çabalarının, o yapıyı sonsuza taşıyan her oluşumu onun etrafında görme anlayışlarının çağa uygun olmadığının kabul edilmesidir.

- Ortaya koyduğumuz yeni anlayış çerçevesinde ulusal eğitim sistemimiz, kültür politikamız düzenlenecek, toplumda güveni, sevgiyi, hoşgörüyü, üretkenliği, bütün ortak insani değerleri ön planda tutan anlayışı, bu alandaki temel politikaları oluşturacaktır.

D. GÜVENLİK ÖNLEMLERİ

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun önemli bir kesiminde bir güvenlik sorununun olduğu, arılıkçı terör örgütlerinin varlıklarının ve eylemlerini sürdürdükleri bilinmektedir.

Bu bölgemizdeki sorunlara bütünsel olarak yaklaşılacak, diğer alandaki politikalara koşut olarak güvenlik boyutu ele alınacaktır.

Terörle savaşmada yanlış politika ve uygulamaların, bu bölgede kimlik bunalımının ortaya çıkmasında önemli etkileri olduğu dikkate alınacaktır.

Merkez Yürütme Kurulumuz, ayrıntılara girmeden güvenliğe dönük önlemleri üç boyutta ele almaktadır. Bunlar: Güvenlik örgütlenmesi, yurttaş ve uluslar arası ilişkiler boyutlarıdır.

1. Güvenlik Örgütlenmesi :

- Bölgede iç güvenlik, değişik yerleşim yerlerindeki eşgüdümü sağlayacak bir otorite eliyle yürütülecektir. Böylece Bölge Valiliğinin kaldırılması çerçevesinde bu örgütlenme, sorunun bütün boyutlarını kapsayan bir anlayışla yeniden düzenlenecektir.
- Güvenlik örgütlerinde fiilen görev alacak kadroların esas çekirdeği profesyonel elemanlardan oluşacak, güvenlik önlemleri gerekli etnik ihtiyaçların karşılanması yoluyla düzenlenecektir.
- Köy koruculuğu uygulamasına son verilecektir.
- Sınır güvenliğinin sağlanmasına dönük düzenlemeler, bir plan dahilinde uygulamaya konacak, sınır güvenliğinin sağlanmasında gelişen tekniklerden yararlanılacaktır.
- Özellikle sınıra çok yakın bölgelerde çok dağınık ve yerleşme düzeni açısından güvenliğin sağlanmasında güçlükler olan bölgelerde, yeni bir yerleşim düzenine geçiş, kırsal bölgede ekonomik gelişme alanlarının oluşturulmasına paralel

olarak, hiçbir zorlama olmadan yurttaşların ekonomik gereksinimlerini karşılayacak, demokratik bir anlayışla ve gönüllülük çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

2. Yurttaş Boyutu :

- Terörle mücadele en değerli destek halk desteğidir. Güvenlik önlemlerinin uygulamasında insan unsuru sürekli ön planda tutulacak, bölge insanının diline, kültürüne, vatandaşlık haklarına saygı anlayışı egemen kılınacaktır.
- Bu amacı sağlayacak her türlü demokratik, hukuksal düzenleme uygulamaya konulacaktır. Demokratik anlayış ve ideoloji bütün güvenlik kadrolarınca benimsenip uygulanacaktır.
- Temel anlayış olarak yurttaşların suçsuzluğu esas alınacak, yurttaşların her türlü temel hak ve özgürlüklerine sonuna kadar saygı gösterilecektir.
- Zora dayalı istihbarat elemanı görevlendirmelerine son verilecektir. Dağınık yerleşim bölgelerinde uygulamaya konulacak güvenlik önlemleriyle ilgili düzenlemeler, vatandaşların ekonomik mağduriyetlerine yol açmayacak şekilde yapılacaktır.

3. Uluslararası Boyutu :

- Ayrılıkçı terör hareketinin uluslararası planda destek görmemesine dönük her türlü düzenleme ve propaganda etkili olarak yapılacak, komşu ülke topraklarının Türkiye'ye dönük silahlı saldırılarda üs olarak kullanılmasını engelleyici her türlü diplomatik ilişki sonuç alacak şekilde sürdürülecektir.
- Bu amaçla uluslararası boyutta komşu ülkelerin bu soruna yardımcı olacak bir noktaya getirilmeleri hedeflenecektir.